

Opojení technikou i předměstím. Nostalgie periferie v Oblastní galerii Liberec

30. 06. 2022 14:12

Co spojuje tvůrce tak rozdílné, jako byli Bohumil Kubišta, Josef Čapek, František Hudeček, Kamil Lhoták nebo Bohumír Matal? Například zájem o městskou periferii. Vynikající díla těchto a řady dalších tvůrců jsou od pátku 1. července 2022 k vidění v Grafickém kabinetu Oblastní galerie Liberec na tematické výstavě, zaměřené na obraz předměstí v českém výtvarném umění první poloviny minulého století.

Není to jen plejáda velkých jmen, která činí tuto výstavu přitažlivou. Téma městské periferie bylo v uplynulých desetiletích postupně odsouváno a zapomínáno, ačkoliv od počátku 20. století přineslo velké množství znamenitých obrazů, kreseb a grafiky, ale ovlivnila také divadelní a filmové prostředí a jejich vizuální kulturu.

Městská periferie vznikala v podmínkách střední Evropy postupně od druhé poloviny 19. století jako průvodní jev a nezbytná podmínka industrializace. Města se musela zbavit svých hradeb, které již jejich obyvatelům neskýtaly v době válečných konfliktů žádnou ochranu. Městské opevnění naopak po roce 1866 fungovalo již pouze jako svazující krunýř, bránící dalšímu rozvoji měst. Podél železničních tratí a tramvajových linek rostla postupně živelně nová centra osídlení, pitoreskní a nesvázaná ani strnulými pravidly venkovského života, ale ani řády a předpisy historických měst. Vznikaly malebné enklávy, kde se chudoba a kriminalita spojovaly s nebývalou mírou svobody. Není divu, že toto prostředí, které bylo od prvního okamžiku provizoriem odsouzeným k zániku, poutalo pozornost literátů i výtvarných umělců.

Výstava zachycuje ve střídavém výběru vynikajících děl proměny obrazu periferie v českém výtvarném umění mezi roky 1900 a 1950. Mezi vrcholná vystavená díla patří Kubištova *Periferie* z roku 1908, zajímavá svou zářivou pestrostí a dokumentující poslední fázi Kubištvovy tvorby před setkáním s francouzským kubismem. K dominantám expozice patří monumentální Čapkova *Žena nad městem* z doby těsně po první světové válce, *Ulice v Marseille* od Jana Slavička z roku 1926, ale především reprezentativně zastoupená tvorba

autorů, sdružených v umělecké Skupině 42, jejíž osmdesáté výročí založení si v letošním roce připomínáme. Nechybí jeden z proslulých *Nočních chodců* Františka Hudečka, ani *Vražda v Holešovicích* od Kamila Lhotáka z roku 1941. Výtečným způsobem je na výstavě zastoupeno v Čechách neprávem opomíjené dílo nejmladšího člena Skupiny 42 Bohumíra Matala. Symbolický závěr tvoří vizionářský obraz Kamila Lhotáka *Krajina 20. století* z roku 1942, který ukazuje proměnu periferie v prostor budoucnosti, jak si jej představovali členové Skupiny 42.

„Prezentovat v nezvyklém, a přitom atraktivním výběru díla tolika vynikajících tvůrců, bude právem jedním z největších přínosů této výstavy,“ říká Květa Vinklátová, náměstkyně hejtmana Libereckého kraje a radní pro kulturu, památkovou péči a cestovní ruch. *„Jsem také ráda, že obrazy a kresby z fondu naší galerie jsou tu doplněny atraktivními výpůjčkami z galerií z celé České republiky. Spolupráce muzeí umění v jednotlivých regionech otevírá cestu k realizaci náročných projektů.“*

Komorní expozice je zajímavá také kontextuálním materiálem, například fotografiemi z premiéry hry Františka Langera *Periferie*, uvedené v roce 1925 v Praze ve vinohradském divadle s výpravou Josefa Čapka. V této hře se tehdy ocitl na scéně jako jeden z atributů života na periférii motocykl. Jiný dobový motocykl tvoří také originální poutač a zároveň vstupní exponát. *„V dílech umělců kolem Skupiny 42 spatřujeme opojení rozvíjející se technikou – automobily, motocykly, balóny a dalšími stroji – a její rostoucí přítomností v městském prostředí. Z našeho dnešního pohledu právě tato technika umocňuje pocit nostalgie, který na nás z jejich děl dýchá,“* říká Pavel Hlubuček, ředitel Oblastní galerie Liberec. *„A je to také propojení výtvarného umění a techniky, jež nás přivedlo k logické spolupráci s naším sousedem, Technickým muzeem Liberec, a to zřejmě nejen na tomto projektu.“*

Jiří Němeček, předseda spolku Technické muzeum Liberec, k tomu dodává: *„Výtvarné umění, technika a dnes i nové technologie mají k sobě velmi blízko, proto chceme v naší spolupráci pokračovat i v budoucnu. Již nyní jsme pro naše návštěvníky připravili překvapení v podobě zvýhodněného vstupného v letošní letní sezóně do obou institucí.“*

Neobvyklý výstavní projekt, k němuž vznikl rovněž útlý, ale informačně bohatý katalog, je jedním z dobrých důvodů k letní návštěvě libereckých Lázní.